

تأثیر تلفن همراه بر بحران هویت فرهنگی جوانان

مولفین
هانیه شفیعی راد
حدیث فتاحی

ویراستار
فائزه خسروی

انتشارات فرزندگان دانشگاه

۱۳۹۸

سرشناسه	:	شفیعی راد، هانیه، ۱۳۷۶ -
عنوان و نام پدیدآور	:	تاثیر تلفن همراه بر بحران هویت فرهنگی جوانان / مولفین هانیه شفیی راد، حدیث فتاحی؛ ویراستار فائزه خسروی.
مشخصات نشر	:	تهران: فرزندگان ناشرگاه، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۱۰۶ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۶۵۳۸-۶۴-۰
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	تلفن همراه -- ایران -- جنبه های اجتماعی
موضوع	:	Cell phones -- Social aspects -- Iran
موضوع	:	تلفن همراه -- جنبه های اجتماعی
موضوع	:	Cell phones -- Social aspects
تناسه افزوده	:	فتاحی، حدیث، ۱۳۷۵ -
رده بندی کنگره	:	۹۷۱۵HE
رده بندی دبی	:	۳۰۳/۴۸۱۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۷۷۴۰۱۹

اشارات فرزندگان ناشرگاه

تاثیر تلفن همراه بر بحران هویت فرهنگی جوانان

تألیف: هانیه شفیی راد - حدیث فتاحی

ویراستار: فائزه خسروی

ناشر: فرزندگان ناشرگاه

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول: ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۳۸-۶۴-۰

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۶۶۹۷۹۵۱۹ مرکز پخش قانون یار

فهرست مطالب

بخش اول	۱۳
ارتباط و ارتباطات	۱۳
بخش دوم	۲۳
شناخت، تلفن همراه و اثرات فرهنگی آن در جامعه	۲۳
بخش سوم	۶۳
ارتباط دو سببیه فرهنگ و تلفن همراه به عنوان یک فن آوری	۶۳
بخش چهارم	۶۹
کاربرد نظریه های ارتباطی	۶۹
بخش پنجم	۸۵
بررسی نظر کارشناسان در رابطه با ارتباطات و اطلاعات	۸۵
فصل ششم	۹۳
نتیجه گیری نهایی	۹۳
پیشنهادهای مولفین	۹۹
منابع و مآخذ	۱۰۳

پیشگفتار

با توسعه خدمات تلفن همراه در ایران و افزایش تعداد خطوط اپراتورهای مختلف، مسایل اجتماعی و فرهنگی جدیدی گریبانگیر جامعه شده است. با توجه به بنیان های ارزشی تلفن همراه می توان گفت این وسیله ارتباطی دارای جنبه های تخریبی و یا سازندگی گوناگونی در جامعه است که مثبت و یا منفی بودن آن به نوعی به تاثیر متقابل میزان غلبه و ورود اطلاعات از طریق این ابزار، ارتباط پیدا می کند. این در حالست هم اکنون شمار کاربران تلفن همراه در کشور به بیش از ۴۶ میلیون نفر رسیده است که این رقم به عنوان یکی از مهمترین دستاوردهای دولت نهم به حساب می آید. بدون شک نباید از افزایش برق آسای شمار مشترکان در کشور بی تفاوت عبور کرد و باید آن روزنه میدی دانست برای ورود جامعه ایرانی به دنیای ارتباطات و فناوری اطلاعات، اما افزایش کمی این وسیله ارتباطی بدون توجه به هیچ پیش زمینه فرهنگی جامعه، می تواند خود سرچشمه بسیاری از آسیب های فرهنگی و اجتماعی به حساب آید که به طور مستقیم یا غیر مستقیم زندگی شخصی و اجتماعی تمامی افراد را مورد تهدید قرار می دهد. در همین حال امروزه به دلیل پیچیدگی های گسترده روابط اجتماعی و اداری باید استفاده از تلفن همراه را به عنوان یکی از محبوب ترین ابزار ارتباطی ششم شمرده و از فرصت هایی که توسط آن ایجاد می شود استفاده کرده و برای تهدید های آن چاره ریزی کنیم. البته نباید فراموش کرد که هر فناوری جدیدی که پا به عرصه ظهور می گذارد از نظام باورها و عقاید و فرهنگ افراد یک جامعه فاصله دارد و ظهور تلفن همراه در کشور ما نیز از این امر مستثنی نبوده و همین دلیل در زمینه چگونگی تطبیق آن با نظام های انسانی باید سعی شود نوعی آشتی بین لحام کسبختگی فناوری و اصالت فرهنگی و باورهای جامعه ایجاد کرد و این فرایند آشتی در واقع همان فرهنگ سازی است که می بایست در کشور ما نیز شکل بگیرد. این در حالست که وظیفه خطیر فرهنگ سازی نه تنها به عنوان وظیفه عمومی تمامی سازمان و نهادها مربوطه محسوب می شود، بلکه تک تک افراد جامعه به صورت خود جوش باید در زمینه ارتقاء فرهنگ استفاده از این وسیله ارتباطی گام برداشته و اقداماتی را انجام دهند. اگرچه متأسفانه ما همیشه در زمینه فرهنگ سازی استفاده از ابزار های نوین تاخیر داریم و پس از فراگیر شدن آنها و ظهور آثار مثبت و منفی این ابزارها در جهت

از اندازه و غیرضروری از تلفن همراه برای کاربراسترس و پریشانی ذهنی پدید می‌آورد. این اختلالات به حدی است که نوعی بیماری روانی و عصبی براساس آن تعریف شده است. همچنین ارسال بیش از اندازه پیام کوتاه نیز نوعی وسواس و اختلال ذهنی به دنبال دارد که متأسفانه نزد کاربران نوجوان ایرانی بسیار رایج شده، همچنین ارسال پیام‌های تبلیغاتی به مشترکان در ساعات مختلف شبانه روز از دیگر مواردی است که تا کنون سبب اعتراض بسیاری از افراد شده است. تلفن همراه به عنوان یک وسیله الکترونیکی امکانات مجازی در اختیار کاربران قرار می‌دهد که به راحتی می‌تواند به ابزاری برای سوءاستفاده تبدیل شود به طوری که این کاربردهای نادرست در حوزه‌های متنوعی رخ می‌دهد و تلاش برای ایجاد ممانعت‌های قانونی، قضایی، اخلاقی یا اجتماعی در برابر آنها راه به جایی نمی‌برد. گویا فرصت‌هایی که فناوری برای سوءاستفاده پیش‌روی متخلفان را می‌دهد همواره یک گام از قوانین بازدارنده جلوتر است. مهم‌ترین تجربه جامعه ما در این حوزه مربوط به سوءاستفاده از گوشی‌های تلفن همراه دوربین ديار می‌شود که به فاش کردن و اساعه مائگی شخصی افراد پرداخته که در عرف و اخلاق جمعی، جزو حریم خصوصی به حساب می‌آید. به همین منظور این کتاب به بررسی این عوامل پرداخته و در صدد ارائه راه حل مناسب است. تا شاید کمک به نهادهای مسوول و مرتبط، بتواند گامی در جهت ساماندهی و جهت دهی این چالش‌های اجتماعی بردارد. تلفن همراه امروزه به بخشی از هویت افراد تبدیل شده است، بویژه نوجوانان و جوانان به واسطه شخصی و خصوصی بودن خط تماس و محتویات حافظه گوشی را نمادی از استقلال می‌دانند. در حقیقت امروزه گوشی تلفن همراه آرشوی قوی و منحصر به فردی است که دانسته‌ها، توانایی ارتباطی و دسترسی فرد را به اطلاعات به روز آشکار می‌کند. شکی نیست که استفاده از تلفن همراه یا هر ابزار دیگری در مقطعی از زمان، شیوه‌ای برای پز دادن و نوعی مد محسوب می‌شود؛ اما امروزه کاربرد عمومی آن میان اقشار مختلف، باعث شده که موبایل از یک وسیله تجملی و شاخص به ابزاری کارآمد و ضروری برای امور روزمره تبدیل شود. به همین دلیل دیگر جنبه‌های مدگونه و نوآورانه این کالای ارتباطی را در مدل‌های جدید گوشی‌های تلفن همراه و برخی کاربردهای پیشرفته آن جستجو کرد. در همین حال تغییر نگرش کاربران در سطح جهان و روی آوردن به استفاده از ابزارهای هوشمند در حالی بصورت بالفعل درآمده که دیگر خیل عظیمی از کاربران به تلفن همراه تنها به چشم

یک وسیله برای رد و بدل کردن مکالمه نگاه نمی کنند و از آن استفاده های بسیار موثر در جهت پیشرفت امور روزانه خود دارند. این درحالیست که شاهد هستیم در کشور ما فراگیر شدن تلفن همراه به عنوان جز جدایی ناپذیر هر زندگی، کاربران ایرانی تشنه برخورداری از فناوری های نوین را خواه ناخواه به سمتی متفاوت از اهداف اولیه این ابزار دیجیتال کوچکی سوق داده است. آنچه که در این میان لزوم بررسی نقش موبایل را بر فرهنگ ارتباطی کاربران ایرانی پررنگ تر می کند به ابعاد ورود این کالای وارداتی به کشور بر می گردد و خلا فرهنگی آن را قبل از نهادینه شدن بر موبایل می سازد. کاربردهای ناصحیح و صحیح سرویس هایی مانند بلوتوث، اینترنت، مکالمه ویدیویی دیگر قابلیت های این وسیله ارتباطی، تلاش برای تغییر دیدگاه کاربران ایرانی را در این زمینه ضروری تر می سازد. معضلات مختلف در استفاده گسترده از موبایل در بسیاری از ابعاد زندگی در جامعه کمری بر ضرورت نگاه متفاوت بر فرهنگ استفاده از این وسیله ارتباطی صحنه می گذارد و تلاش برای تغیر نقش افشار مختلف در این باره را پررنگ تر می کند. تلفن همراه از آن جمله کالاهای وارداتی است که نه تنها قبل از ورود به کشور هیچگونه ابزار فرهنگی برای آن در نظر گرفته نشد بلکه سریعتر از آنچه که به نظر می رسید همه گیر شد و شاید همین مساله باعث گشت که همچنان برای استفاده از آن هیچ نوع مدیریت فرهنگی صورت نگیرد. حال در این برهه از زمان که موبایل ۸۰ درصد خانوارهای شهری و ۵۱ درصد خانوار روستایی را درگیر خود کرده، تغییر و نگرش در فرهنگی که جامعه در استفاده از این کالا به آن سمت سوق پیدا کرده است بسیار قابل اهمیت می باشد. فضای فعلی جامعه در استفاده از تلفن همراه همان طور که جای مباحثات و رضایتمندی دارد در پاره ای اوقات نیز نگرانی هایی را ایجاد می آورد که بازیابی و نگرش دوباره برای استفاده از این وسیله پر کاربرد و عادی شده ضروری می سازد. اعتیاد، کاهش مهارت های ارتباطی و سوء استفاده های رفتاری همچون مزاحمت های تلفنی تنها بخش کوچکی از مضراتی است که موبایل بدون فرهنگ وارد جامعه ما کرده است و شاید در درجه اول بتوان مسئولان جامعه را از این بابت مقصر قلمداد کرد. در این عرصه متولیان امور فرهنگی کشور هم باید فعالتر در زمینه استفاده از تلفن همراه وارد شده تا فرهنگ استفاده سالم از این فناوری در کشور تقویت شده و تا حد مقدور، از بروز مشکلات ناشی از استفاده تلفن همراه در جامعه جلوگیری شود. عصر امروز عصر ارتباطات است. به جرات می توان گفت که در این

دوران کیفیت زندگی هر کس بستگی شدیدی به کیفیت ارتباطات او دارد و در این برهه از زمان دیگر جایی برای گوشه نشین‌ها و انزوا طلبی‌ها نیست. دوران جدید که به عصر اطلاعات و دانایی معروف شده، نویددهنده جهانی نو با شیوه‌های نوین به کارگیری اطلاعات و دانش است. در دهه اخیر فناوری اطلاعات علاوه بر خودکارسازی ادارات و توسعه ادارات بی‌کاغذ، سازمانهای مجازی، سازمانهای دیجیتالی، تجارت الکترونیکی، بانکداری الکترونیکی، شهر الکترونیکی و دولت الکترونیکی، مفاهیمی از قبیل مدیریت دانایی و منابع اطلاعاتی و فراتر از همه زندگی الکترونیکی را بیش از پیش مطرح و قابل دستیابی ساخته است. دلیل نامگذاری این عصر به "ارتباطات" نقش صنعت ارتباطات و فناوری اطلاعات در زندگی افراد در هزاره سوم است. چرا که هم اکنون گذر از زندگی و رسیدگی به امور شخصی و کاری بدون دخالت مستقیم و غیر مستقیم ارتباطات و فناوری اطلاعات ممکن نیست. در این راستا نباید نقش تلفن همراه را به عنوان یکی از پرکاربردترین ابزارها عصر ارتباطات و اطلاعات فراموش کرد. امروزه نفوذ تلفن همراه در زندگی کاربران اجتماعی تا جایی راه پیدا کرده که تاحد بالایی فرهنگ ارتباطی جامعه را دستخوش تغییرات نموده است. این وسیله ارتباطی قابلیت‌ها و امکانات خود به عنوان دروازه ورود دنیای مجازی به کار می‌رود، تا جایی که معنای ارتباط و ارتباطات را نسبت به گذشته تغییر داده است. در این بین توجه به تاثیرات این وسیله ارتباطی در زندگی فردی و اجتماعی افراد و ایجاد بسترهای فرهنگی استفاده از تلفن همراه در این عصر از جمله اقداماتی است که باید پیش از پیش به آن پرداخته شود و مورد توجه قرار گیرد. چرا در آینده به چندان دور باید در انتظار جایگزینی دولت موبایل به جای دولت الکترونیک باشیم و بدون ایجاد پیوسته‌ها و پیش زمینه‌های فرهنگی وقوع چالش‌ها و مشکلات مرتبط با این وسیله ارتباطی در جامعه انسانی دور از ذهن نخواهد بود.